

4ο ΕΣΠΕΡΙΝΟ Ε.ΠΑ.Λ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΘΕΜΑ: ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Δοδούραγα Κωνσταντία
Καραγιάννη Κατερίνα
Μαυρομάτη Βασιλική
Σκετοπούλου Πανάγιω

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

Γκέκα Παρασκευή
Κούτσιανος
Αστέριος

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ

2020 - 2021

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κοζάνη είναι μια επαρχιακή πόλη που καταφέρνει να κρατά αναλλοίωτη την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της Δυτικής Μακεδονίας μέσα από κτίρια που αποτελούν μέρος της κληρονομιάς αυτού του τόπου.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξουμε τα σημαντικότερα αξιοθέατα της πόλης κάνοντας μια ιστορική αναδρομή αλλά και με φωτογραφίες από την παλιά μέχρι τη σύγχρονη Κοζάνη.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΛΑΣΣΑΝΗ (1965)

1965. Κοζάνη, πλατεία Λασσάνη.
φωτογρ. Αργύρη Κούντουρα.
αρχείο Τσιομπάνου Γιάννη.

ΚΟΖΑΝΗ

] Το [1392](#) άποικοι προερχόμενοι από την [Πρεμετή](#), το Βυθικούκι και την Κόζδιανη της Ηπείρου, κατέφυγαν κυνηγημένοι από τους Τουρκαλβανούς στην περιοχή βόρεια της [Σέλιτσας](#) (που μέχρι σήμερα ονομάζεται Παλιοκόζδιανη) και στη συνέχεια μεταναστεύοντας ανατολικά συνάντησαν τον χριστιανικό οικισμό στα Καλύβια.^[3] Οι κάτοικοι των Καλυβιών δεν τους αποξένωσαν, αλλά τους υποχρέωσαν να χτίσουν τις κατοικίες τους ανατολικότερα. Οι νέοι κάτοικοι ονόμασαν την περιοχή Τζαμουριά διασώζοντας το πατρωνύμιο της παλιάς τους περιοχής. Σήμερα η περιοχή ονομάζεται Τζάμπρα. Επίσης, τον βραχώδη λόφο επάνω από την Τζάμπρα τον ονόμασαν Σκρίκα ή Σκίρκα (Σκ'ρκα), που σημαίνει βραχώδες ύψωμα. Αν και υπάρχουν διάφορες εκδοχές για το όνομα της πόλης η επικρατέστερη είναι πως οι άποικοι αυτοί της [Ηπείρου](#) ονόμασαν τον νέο οικισμό Κόσδιανη που στη συνέχεια μετατράπηκε σε Κόζιανη και οι μετέπειτα λόγιοι το μετασχημάτισαν σε Κοζάνη. Οι κάτοικοι παλιών και νέων οικισμών ενώνονται σε μια νέα ενιαία κοινότητα, χτίζουν εκκλησία, κατασκευάζουν υδραγωγεία και κρήνες. Πρώτη καταγεγραμμένη αναφορά στην Κοζάνη γίνεται σε σουλτανικό φερμάνι του [1528](#), σαν οικισμός με 91 σπίτια, 23 εργένηδες και 15 χήρες.^[4]

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΩΠΩΛΕΙΟ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΩΠΟΛΕΙΟ

Όπως γράφει η Αναστασία Γ. Παληού, το πρώτο βιβλιοπωλείο στην Κοζάνη, αλλά και την Δυτική Μακεδονία, άνοιξε το 1906 ο Γρηγόρης (σ.σ. ονομάστηκε Χατζηγρηγόρης μετά την επίσκεψη του στα Ιεροσόλυμα) Πιτένης, και βρισκόταν στην σημερινή οδό Βαλταδώρων της Κοζάνης, απέναντι από το σπίτι του, και προσθέτει *“Το βιβλιοπωλείο εξυπηρετούσε τις ανάγκες σε βιβλία και σχολικά είδη ολόκληρης της περιοχής για μισό, περίπου, αιώνα, αφού όπως ο ίδιος ο Χ. Πιτένης διαφήμιζε. “στο αρχαιότερον εν τη πόλει μας βιβλιοχαρτοπωλείον ευρίσκονται εν μεγάλη παρακαταθήκη τα εγκεκριμένα σχολικά βιβλία και εν πλουσία συλλογή όλα τα σχολικά είδη και πλουσιωτάτη συλλογή πινάκων εποπτικής διδασκαλίας. Ήτοι: Ανθρωπολογίας, Ζώων, Φυτών, Καινής και Παλαιάς Διαθήκης, Αριθμητήρια κλπ. Γραφική ύλη δια γραφεία και σχολεία”.*

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΦΟΥΡΝΟΣ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Όλα ξεκινούν το μακρινό 1909, όταν η Κατερίνα Κορκά (κατά κόσμον Κατερινούλα), άνοιξε το πρώτο κατάστημα στην Παύλου Χαρίση. Ένας τούρκικος φούρνος, μεράκι, και πέντε ζευγάρια χέρια αρκούσαν για να γίνουν περιζήτητοι στα γύρω χωριά.

ΑΓΙΟΣ ΑΝΙΚΟΛΑΟΣ

Η ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Η ανέγερση του κτιρίου του ναού έγινε στα **1664** με την πρωτοβουλία και τη φροντίδα του μεγαλοπρούχοντα **Χαρίσιου Τράντα**, γιου του Ιωάννη Τράντα. Η οικογένεια Τράντα είχε μετοικήσει στην Κοζάνη από το γειτονικό χωριό Κτένι, μετά την καταστροφή του από αρβανίτικη επιδρομή στα 1649. Αφού η οικογένεια ρίζωσε στην Κοζάνη³, ο Χαρίσιος ταξίδεψε στη Ρωσία, κοντά στον αδερφό του πατέρα του, πλούσιο αξιωματικό του τσαρικού στρατού.

Ύστερα από 12 χρόνια πέθανε ο θείος και ολόκληρη η περιουσία του περιήλθε στο Χαρίσιο, ο οποίος επέστρεψε στην Κοζάνη φέρνοντας μαζί του πλούτη πολλά και **δύο σπουδαία έγγραφα**. Το ένα ήταν το αυτοκρατορικό διάταγμα, με το οποίο η πόλη αναγνωριζόταν ως **“μαλικιανές”**, έμπαινε δηλαδή στη δικαιοδοσία και την προστασία της σουλτανομήτορας και κάτω από αυτό το καθεστώς απολάμβανε ορισμένων σοβαρών προνομίων. Το άλλο έγγραφο ήταν η **άδεια για την ανέγερση στην Κοζάνη ναού στο όνομα του Αγίου Νικολάου**.

Ο ναός του Αγίου Νικολάου είναι ο **τρίτος**¹ σε αρχαιότητα ναός της Κοζάνης. Με το να χτιστεί όμως στο κέντρο της αναπτυσσόμενης τότε πόλης, καθιερώθηκε από την αρχή ως ο πρώτος και καθεδρικός ναός της πόλης και αργότερα και της εκκλησιαστικής επαρχίας Σερβίων και Κοζάνης. Και έτσι ο ναός αυτός έγινε ο επίσημος δημόσιος χώρος προσευχής και το πρωτεύον κέντρο λατρείας τών Κοζανιτών.

ΤΟ ΡΟΛΟΪ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΤΟ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Άδεια ανέγερσης κωδωνοστασίου δόθηκε το **1728** επί **Σουλτάνου Αχμέτ Γ'**

Το **1855** οι Κοζανίτες αποφασίζουν να χτίσουν ένα ψηλό και επιβλητικό καμπαναριό, τετράγωνο, εμβαδού 42 m², ψηλότερο τότε και μέχρι πρόσφατα από κάθε άλλο κτίριο στην πόλη, με προσανατολισμό τέτοιο ώστε κάθε μία από τις τέσσερις πλευρές του ν' αντιστοιχεί σ' ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα με 6 ορόφους και 26 μέτρα ύψος, για την εποχή του πύργος σωστός, από τον *κάλφα* (= πρωτομάστορα) **Ανδρέα** από τη *Σέλιτσα* (= τη σημερινή *Εράτυρα* του Βοΐου), όπως μαρτυρεί και η επιγραφή στον ανατολικό τοίχο του ισογείου, επάνω και δεξιά.

ΕΝΑ ΡΟΛΟΪ ΝΕ ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

Στις 12 τα μεσάνυχτα της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1939 η Κοζάνη υποδέχεται το νέο έτος ακούγοντας το πρώτο «νταγκ» του **Μαμάτσιου**, του μεγάλου ρολογιού τεσσάρων όψεων που τοποθετήθηκε στον έβδομο όροφο του καμπαναριού του Αγίου Νικολάου στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Το νέο υπερσύγχρονο για την εποχή εκείνη ρολόι ήταν μία γενναιόδωρη προσφορά προς το δήμο και το λαό της Κοζάνης του **Κωνσταντίνου Μαμάτσιου**, άξιου τέκνου και μεγάλου ευεργέτη της πόλης, που μετά τη μετανάστευση του στις Η.Π.Α. εξελίχτηκε σε δαιμόνιο έμπορο, συχνού ευεργέτη της γενέθλιας πόλης του, μεγάλου δωρητή λίγα χρόνια αργότερα (1959) και του **Μαμάτσιου Νομαρχιακού Νοσοκομείου Κοζάνης**, που φέρει από τότε τιμητικά το όνομά του. Χαριτολογώντας οι Κοζανίτες ονομάζουν το ρολόι τους **Μαμάτσιο**, το όνομα δηλαδή του δωρητή του και περιμένουν με αγωνία, αλλά και αγαλλίαση κάθε νέο χτύπημά του.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΛΑΣΑΝΗ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΑΣΣΑΝΗ

Ο Γεώργιος Λασσάνης γεννήθηκε στην πόλη της Κοζάνης το 1793 σε ένα αρχοντικό παραδοσιακής μακεδονικής αρχιτεκτονικής, το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα στην ομώνυμη πλατεία.

Τον Οκτώβριο του 1820 έχει επαφές με κορυφαίους Φιλικούς, ενώ ένα χρόνο αργότερα, κατά την κήρυξη της επανάστασης στη Μολδοβλαχία συμμετέχει ως υπασπιστής του Υψηλάντη και λίγους μήνες αργότερα ως χιλίαρχος του Ιερού Λόχου, ο οποίος αποδεκατίστηκε στο Δραγατσάνι. Με την καταστολή της επανάστασης στη Μολδοβλαχία, ο Υψηλάντης με το Λασσάνη κατέφυγαν στην Αυστρία, όπου τους συνέλαβαν οι Αυστριακοί και τους φυλάκισαν.

Πέρασε επτά χρόνια μέσα στις αυστριακές φυλακές, συγγράφοντας πατριωτικά ποιήματα. Αποφυλακίστηκε έπειτα από παρέμβαση του τσάρου Νικολάου Α΄ μαζί με τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Ο αδερφός του Αλέξανδρου Υψηλάντη, Δημήτριος, στρατάρχης του Ελληνικού Στρατού, αναγνωρίζοντας τις πολύτιμες υπηρεσίες που πρόσφερε στον αδερφό του, τον διόρισε στρατοπεδάρχη του στρατού της Ανατολικής Ελλάδας, συμμετέχοντας στις τελευταίες μάχες των Ελλήνων κατά των Τούρκων

Ο Λασσάνης έγινε ένα τα πιο σημαντικά και δραστήρια μέλη στο παράρτημα της Φιλικής Εταιρείας στην Οδησό

Ο Φιλικός Γεώργιος Λασσάνης δεν κινούσε τα νήματα μόνο στο παρασκήνιο και μέσα από τη Φιλική Εταιρεία, αλλά βγήκε στο προσκήνιο και συμμετείχε ενεργά σε διάφορες μάχες, ακολουθώντας το όραμά του για την εθνική χειραφέτηση και αψηφώντας το θάνατο.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΥΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

Το Ιστορικό-Λαογραφικό & Φυσικής Ιστορίας Μουσείο Κοζάνης ιδρύθηκε το 1969 και εγκαινιάσθηκε επίσημα στις 10 Οκτωβρίου 1987. Το Μουσείο είναι δημιούργημα του [Συνδέσμου Γραμμάτων και Τεχνών Ν. Κοζάνης](#).

Το Μουσείο ανήκει στην κατηγορία των Ιστορικών-Λαογραφικών Μουσείων. Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Περιλαμβάνει τις εξής θεματικές κατηγορίες: [Έκθεση Φυσικής Ιστορίας](#) (από την Παλαιολιθική εποχή μέχρι και τους νεότερους χρόνους), [Αρχαιολογική- Βυζαντινή](#) έκθεση (από το 7000 π.Χ. έως 1453 μ.Χ.), Ιστορική έκθεση (από το 1453 έως 1944), [Λαογραφική](#) έκθεση, που θεωρείται και η σημαντικότερη, (από το 1640 έως 1960), Πινακοθήκη νεότερων χρόνων, Συλλογή γραμματοσήμων (1861-2004) και Συλλογή ραδιοφώνων (1930-1960).

Στόχος της ίδρυσης του Μουσείου ήταν η διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μέσω της καταγραφής και περισυλλογής των αντικειμένων, με απώτερο σκοπό την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των επισκεπτών.

Εμπνευστής, οραματιστής και δημιουργός του Ιστορικού-Λαογραφικού & Φ. Ιστορίας Μουσείου Ν. Κοζάνης και του [Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα στο Μπούρινο](#) ήταν ο Δάσκαλος [Κωνσταντίνος Ε. Σιαμπανόπουλος](#) ο οποίος αφιέρωσε όλη τη ζωή του στη διάσωση, περισυλλογή, προβολή του πολιτισμού και της παράδοσης του τόπου μας.

Η ΚΟΒΕΝΤΑΡΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκεί που το παρελθόν συνδιαλέγεται με το παρόν και μαζί οραματίζονται το μέλλον, εκεί χτυπά η καρδιά της Βιβλιοθήκης που αποτελεί πια πρότυπο για τη Βόρεια Ελλάδα. Η Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης (ΚΔΒΚ), με ιστορία που ξεκινά από τον 17ο αιώνα, απέκτησε πρόσφατα το δικό της κτίριο, μια σύγχρονη κατασκευή με συνολικό εμβαδό 7.000 τ. μ., ένα πραγματικό στολίδι για την πόλη.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΒΕΝΤΑΡΙΟΥ

Η Κοβεντάρειος αποτελεί την παλαιότερη ιστορική βιβλιοθήκη στην Ελλάδα, με τις απαρχές της να ανάγονται στη σχολική Βιβλιοθήκη που συστήθηκε την περίοδο 1676 – 1679. Εκείνη την περίοδο δίδαξε στην πόλη ο ιερομόναχος Γρηγόριος Κονταρής, ο οποίος είχε διατελέσει Επίτροπος του περίφημου Φλαγγινιανού της Βενετίας ενώ στην πορεία, κατά τον 18ο αιώνα, λειτούργησε στην Κοζάνη η Σχολή Στοά (1745) με πρώτο δάσκαλο τον Ευγένιο Βούλγαρη. Εμπνευσμένοι από τον γαλλικό Διαφωτισμό, μίλησαν για την επιρροή που θα έπρεπε να έχει στην υπόδουλη Ελλάδα, εισάγοντας τον όρο του «Νέου Έλληνα».

Με το πέρασμα των αιώνων και μετά την ένωση της Κοζάνης με την υπόλοιπη Ελλάδα, ιδρύθηκε το Αναγνωστήριο της Κοζάνης και η Δημοτική Βιβλιοθήκη πήρε την σημερινή της ονομασία το 1923.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Βιβλιοθήκη αριθμεί περίπου 120.000 τεκμήρια στο σύνολο των συλλογών της εκ των οποίων 12.500 περίπου χρονολογούνται μεταξύ 1494 – 1912. Περιλαμβάνει πολύτιμα και σπάνια έντυπα, ξενόγλωσσα (3.500) και στην ελληνική γλώσσα, χειρόγραφα και κώδικες εγγράφων (750), λυτά έγγραφα (70.000) μεταξύ αυτών σημαντική συλλογή με χειρόγραφα, καθώς και Οθωμανικά έγγραφα και φερμάνια.

Επιπλέον, η ΚΔΒΚ διαθέτει μια μικρή μεν σε πλήθος, αλλά αξιόλογη συλλογή χαρτών, λυτών και ατλάντων, καθώς και εντύπων γεωγραφίας, ανάμεσα στις οποίες κορυφαία θέση κατέχει η **δωδεκάφυλλη Χάρτα του Ρήγα Βελεστινλή (1796-1797)**, ήδη ανακηρυγμένο εθνικό μνημείο της νεώτερης πολιτιστικής μας κληρονομιάς και ο **τετράφυλλος παγκόσμιος χάρτης του Άνθιμου Γαζή (1800)**.

<http://mpetskas.com/?p=21928>

ΜΟΥΣΙΚΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ

Το Μουσικό Διδασκαλείο αναφέρεται στην πόλη της Κοζάνης από το 1880 και είναι οργανωμένο από τις τοπικές Αρχές Διοίκησης. Συγκροτήθηκε και εξυπηρετούσε σκοπούς εκμάθησης μουσικών οργάνων κυρίως εγχόρδων, πνευστών και κρουστών, αλλά και μουσικών εκδηλώσεων του Δήμου Κοζάνης. Θεωρείται ότι ήταν η δραστηριότητα σχετικά με την μουσική που αργότερα έβαλε τις βάσεις για να δημιουργηθεί το Δημοτικό Ωδείο της πόλης της Κοζάνης. Το Ωδείο πήρε επίσημα άδεια λειτουργίας το 1957 και ήταν χρονολογικά το πιο παλιό της περιοχής Δ. Μακεδονίας. Έχει συμβάλει στην πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης αλλά και της περιοχής γύρω από αυτήν. Η περιοχή της Κοζάνης είχε πάντα φιλόμους ανθρώπους που βοηθούσαν στην ανάπτυξη και συντήρηση ορχηστρών, χορωδιών, φιλαρμονικών ορχηστρών όπως είναι η Πανδώρα και το Ωδείο.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στεγάζεται στην οικία του πολιτικού και ευεργέτη Κωνσταντίνου Δρίζη (1851-1927)

Το Δημοτικό Ωδείο Κοζάνης (Δ.Ω.Κ) λειτουργεί από το 1957. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες πολιτισμού στην πόλη και στο Δήμο Κοζάνης.

